CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
PAOLO MENGOZZI
prezentate la 20 ianuarie 2016 [1]

Cauza C-561/14

Caner Genc
împotriva
Integrationsministeriet

[cerere de decizie preliminară formulată de Østre Landsret (Curtea de Apel Regională din Est, Danemarca)]

„Acordul de asociere CEE/Turcia — Decizia nr. 1/80 — Libera circulație a lucrătorilor — Reîntregirea familiei — Reglementare națională care prevede condiții noi, mai restrictive în materie de reîntregire a familiei, pentru membrii care nu sunt activi din punct de vedere economic ai unei familii de resortisanți turci activi din punct de vedere economic care locuiesc și au drept de ședere în statul membru în discuție — Clauză de standstill — Domeniu de aplicare — Nouă restricție — Justificare — Motiv imperativ de interes general — Proporționalitate”

1. Prin prezenta cerere de decizie preliminară, instanța de trimitere solicită Curții să interpreteze articolul 13 din Decizia nr. 1/80 din 19 septembrie 1980 privind dezvoltarea asocierii (denumită în continuare „Decizia nr. 1/80”), adoptată de Consiliul de asociere înființat prin Acordul de instituire a unei asocieri între Comunitatea Economică Europeană și Turcia, care a fost semnat la 12 septembrie 1963 la Ankara de Republica Turcia, pe de o parte, precum și de statele membre ale CEE și de Comunitate, pe de altă parte, și care a fost încheiat, aprobat și confirmat în numele acesteia din urmă prin Decizia 64/732/CEE a Consiliului din 23 decembrie 1963 (denumit în continuare „Acordul de asociere CEE-Turcia”) [2]. Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnul Genc, resortisant turc, pe de o parte, și autoritățile daneze, pe de altă parte, cu privire la respingerea de către acestea din urmă a cererii sale privind acordarea unui permis de ședere în vederea reîntregirii familiei.

I – **Introducere**

2. Reclamantul din litigiul principal, domnul Genc, este un resortisant turc născut în anul 1991. Tatăl său, de asemenea resortisant turc, s-a stabilit în Danemarca din anul 1997 și beneficiază în această țară de un permis de ședere pe perioadă nedeterminată începând din anul 2001. După divorțul părinților săi în anul 1997 și deși a fost încredințat tatălui său, domnul Genc a continuat să trăiască în Turcia, la bunicii săi, și își vedea mama cu regularitate. Cei doi frați mai mari ai acestuia beneficiază de permis de ședere în Danemarca începând din luna mai a anului 2003.

3. Domnul Genc a depus, la 5 ianuarie 2005, o cerere de acordare a unui permis de ședere în Danemarca pentru a se alătura tatălui său, la data respectivă lucrător salariat în această țară.

1 — Limba originală: franceza.

2 — JO L 1964, 217, p. 3685, Ediție specială, 11/vol. 1, p. 10.

4. În luna august a anului 2006, Udlændingeservice, în prezent Udlændingestyrelsen (Serviciul Danez de Imigrare) a respins cererea formulată de domnul Genc. În consecință, acesta a introdus o reclamație la Ministerul Integrării, care a confirmat decizia de refuz la 18 decembrie 2006. Acest minister a arătat în special că domnul Genc nu a venit niciodată în Danemarca, că și-a petrecut întreaga viață în Turcia, unde a fost școlarizat, că vorbește numai limba turcă și că și-a văzut tatăl numai foarte sporadic în ultimii doi ani, pentru a concluziona că nu are niciun element de legătură cu societatea daneză și nici nu a avut sau nu poate avea legături suficiente cu Danemarca pentru a permite o integrare reușită. Ministerul menționat a arătat de asemenea că nici tatăl domnului Genc nu putea fi considerat ca deosebit de bine integrat sau ca având el însuși o legătură suficientă cu societatea daneză și că, în orice caz, acesta se putea deplasa în Turcia pentru a-și vizita fiul.

5. La 17 septembrie 2007, Ministerul Integrării a refuzat să reexamineze decizia sa de refuz. La 9 decembrie 2011, instanța de prim grad de jurisdicție, sesizată de domnul Genc cu o cerere de anulare, a respins acțiunea. În aceste condiții, domnul Genc a declarat apel la instanța de trimitere.

6. Atât analiza Serviciului Danez de Imigrare, cât și cea a Ministerului Integrării se întemeiază pe articolul 9 alineatul 13 din Legea privind străinii (udlændingeloven, denumită în continuare „Legea privind străinii”). Potrivit acestei dispoziții, introduse în anul 2004[3], „[î]n cazul în care solicitantul și unul dintre părinții solicitantului au reședința în țara lor de origine sau în altă țară, poate fi emis un permis de ședere […] numai dacă solicitantul are legături cu Danemarca sau are posibilitatea de a stabili legături cu această țară, astfel încât să existe o bază pentru integrarea cu succes în Danemarca. Totuși, această condiție nu se aplică dacă cererea este depusă în termen de mai puțin de doi ani de la data la care persoana cu reședința pe teritoriul danez a îndeplinit condițiile [pentru eliberarea unui permis de ședere] sau dacă există motive deosebit de specifice care se opun aplicării acestei condiții, în special unitatea familiei”[4].

7. Aprecierea discreționară pe care o efectuează autoritățile competente pentru a stabili dacă un solicitant are sau poate avea o legătură suficientă cu Danemarca – și anume evaluarea șanselor de a reuși să se integreze în societatea daneză – trebuie să ia în considerare, potrivit celor arătate de instanța de trimitere, un anumit număr de parametri, inclusiv durata și caracterul șederilor anterioare ale copilului în Danemarca, țara în care copilul a petrecut cea mai mare parte a vieții sale, țara în care acesta a fost școlarizat, limba pe care o vorbește și nivelul de asimilare, în copilărie, a valorilor și a normelor daneze. Se ia în considerare de asemenea, în cadrul acestei aprecieri, nivelul de integrare în societatea daneză și legăturile pe care le-a realizat cu aceasta din urmă părintele al cărui copil solicită să i se alăture. Instanța de trimitere menționează de asemenea un anumit număr de cazuri în care dovada unei legături suficiente cu Danemarca nu se impune, de exemplu când copilul sau unul dintre părinți este bolnav sau are un handicap sau atunci când refuzul de a autoriza reîntregirea ar fi contrar angajamentelor internaționale ale Danemarcei sau interesului superior al copilului în sensul Convenției de la New York privind drepturile copilului, semnată la 20 noiembrie 1989 și ratificată de toate statele membre.

3 — Prin Legea nr. 427 privind modificarea Legii privind străinii și a Legii privind integrarea (lov nr. 427 om ændring af udlændingeloven og integrationsloven), din 9 iunie 2004,

4 — Acesta era modul de redactare a articolului 9 alineatul 13 din Legea privind străinii la data faptelor, în urma modificării introduse prin Legea nr. 324 de modificare a Legii privind străinii, a Legii privind încheierea și desfacerea căsătoriei și a Legii privind repatrierea (lov nr. 324 af 18. maj 2005 om ændring af udlændingeloven, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og repatrieringsloven) din 18 mai 2005. Această dispoziție a fost de asemenea modificată și apoi mutată la articolul 9 alineatul 16 din legea menționată. Vom continua să facem referire, în prezentele concluzii, la articolul 9 alineatul 13 din Legea privind străinii, întrucât reflectă stadiul dreptului danez aplicabil la momentul în care administrația a decis, pentru prima dată, cu privire la cererea domnului Genc. În plus, trebuie să se rețină că, de la această modificare legislativă intervenită în anul 2012, articolul menționat nu mai este aplicabil cererilor de permise de ședere prezentate de sau pentru copii mai mici de șase ani.

8. Instanța de trimitere arată că această cerință referitoare la o legătură suficientă cu Danemarca a fost introdusă în ordinea juridică daneză în anul 2004. Or, din articolul 13 din Decizia nr. 1/80 reiese că „[s]tatele membre ale Comunității și Republica Turcia nu pot introduce noi restricții privind condițiile de acces la încadrarea în muncă a lucrătorilor și a membrilor familiei lor care se găsesc pe teritoriul acestor state în situație legală în ceea ce privește șederea și accesul pe piața muncii”.

9. Prin urmare, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă această clauză de standstill este aplicabilă și condițiilor în care lucrătorii salariați turci, încadrați pe piața legală a muncii, pot să solicite să fie însoțiți, pe teritoriul statului membru în cauză, de membrii familiei lor care nu sunt activi din punct de vedere economic. Instanța menționată consideră că jurisprudența Curții cu privire la acest aspect nu este foarte clară. În ipoteza în care articolul 9 alineatul 13 din Legea privind străinii ar constitui o nouă restricție, în sensul articolului 13 din Decizia nr. 1/80, instanța de trimitere solicită Curții clarificări cu privire la natura testului care trebuie efectuat pentru a stabili dacă restricția respectivă poate fi justificată.

10. În aceste condiții, confruntată cu o dificultate legată de interpretarea dreptului Uniunii, Østre Landsret (Curtea de Apel Regională din Est) a hotărât să suspende judecarea cauzei și, prin decizia primită la grefa Curții la 5 decembrie 2014, să adreseze acesteia următoarele întrebări preliminare:

„1) Clauza de standstill de la articolul 13 din Decizia nr. 1/80 […] și/sau clauza de standstill de la articolul 41 alineatul (1) din Protocolul adițional [semnat la 23 noiembrie 1970 la Bruxelles și încheiat, aprobat și confirmat în numele Comunității prin Regulamentul (CEE) nr. 2760/72 al Consiliului din 19 decembrie 1972 (denumit în continuare «protocolul adițional»[5]] […] trebuie interpretate în sensul că condițiile noi și mai stricte privind accesul la reîntregirea familiei pentru membrii familiei care nu sunt activi din punct de vedere economic, inclusiv copiii minori ai resortisanților turci activi din punct de vedere economic care au reședința într-un stat membru și care dețin un permis de ședere în statul membru respectiv, intră sub incidența cerinței de standstill având în vedere:

a) interpretarea dată de Curtea de Justiție clauzelor de standstill în special în Hotărârile Derin [(C-325/05, EU:C:2007:442)], Ziebell [(C-371/08, EU:C:2011:809)], Dülger [(C-451/11, EU:C:2012:504)] și Demirkan [(C-221/11, EU:C:2013:583)]

b) scopul și conținutul Acordului [de asociere CEE-Turcia] de la Ankara, astfel cum au fost interpretate în special în Hotărârile Ziebell [(C-371/08, EU:C:2011:809)] și Demirkan [(C-221/11, EU:C:2013:583)], ținând seama și:

— de faptul că acordul și protocoalele și deciziile anexate la acesta nu conțin dispoziții privind reîntregirea familiei

și

— de împrejurarea că reîntregirea familiei […] a fost întotdeauna reglementată de dreptul derivat, în prezent Directiva privind libera circulație (Directiva 2004/38/CE [a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE (JO L 158, p. 77, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 56)])?

5 — JO L 293, p. 1, Ediție specială, 11/vol. 1, p. 37.

2) În cadrul răspunsului la prima întrebare, se solicită Curții să indice dacă un eventual drept derivat la reîntregirea familiei al membrilor familiei resortisanților turci activi din punct de vedere economic care au reședința într-un stat membru și care dețin un permis de ședere în statul membru respectiv se aplică membrilor familiei lucrătorilor turci în temeiul articolului 13 din Decizia nr. 1/80 sau dacă acesta se aplică numai membrilor familiei resortisanților turci care desfășoară activități independente în temeiul articolului 41 alineatul (1) din protocolul adițional.

3) Dacă răspunsul la prima întrebare și la a doua întrebare este afirmativ, se solicită Curții să indice dacă clauza de standstill de la articolul 13 [...] din Decizia nr. 1/80 trebuie să fie interpretată în sensul că restricțiile noi, care sunt «justificate de un motiv imperativ de interes general, care sunt de natură să garanteze realizarea obiectivului legitim urmărit și care nu depășesc ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivului respectiv» (formulare care depășește ceea ce este prevăzut la articolul 14 din Decizia nr. 1/80), sunt legale.

4) Dacă răspunsul la a treia întrebare este afirmativ, se solicită Curții să indice:

   a) orientările care ar trebui să fie utilizate pentru a efectua analiza restricțiilor și evaluarea proporționalității. Curții i se solicită printre altele să indice dacă trebuie urmate aceleași principii ca cele prevăzute în jurisprudența sa privind reîntregirea familiei în ceea ce privește libera circulație a cetățenilor Uniunii, care se întemeiază pe Directiva privind libera circulație (Directiva 2004/38) și pe dispozițiile tratatului sau dacă trebuie aplicată o altă evaluare;

   b) în cazul în care trebuie aplicată o altă evaluare decât cea care decurge din jurisprudența Curții privind reîntregirea familiei în ceea ce privește libera circulație a cetățenilor Uniunii, se solicită Curții să indice dacă evaluarea proporționalității efectuată în temeiul articolului 8 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale [semnată la Roma la 4 noiembrie 1950, denumită în continuare «CEDO»] privind respectarea vieții de familie și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului ar trebui să fie adoptată ca punct de referință și, în caz contrar, care sunt principiile care trebuie urmate?

   c) indiferent de metoda de evaluare care trebuie aplicată: o dispoziție precum [articolul 9 alineatul 13 din Legea privind străinii] – în cadrul căreia reîntregirea familiei dintre o persoană care este resortisant al unei țări terțe, care deține un permis de ședere în Danemarca și care are reședința în această țară și copilul său minor, în cazul în care copilul și celălalt părinte al copilului au reședința în țara de origine sau în altă țară, este condiționată de legăturile copilului cu Danemarca sau de posibilitatea copilului de a stabili legături cu această țară, încât să existe o bază pentru integrarea cu succes în Danemarca – poate fi considerată ca fiind «justificată de un motiv imperativ de interes general, […] de natură să garanteze realizarea obiectivului legitim urmărit și [care nu depășește] ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivului respectiv»?”

11. Cu privire la prezenta trimitere preliminară au formulat observații scrise guvernul danez și Comisia Europeană. În ședința care a avut loc în fața Curții la 20 octombrie 2015, reclamantul din litigiul principal, guvernele danez și austriac, precum și Comisia au prezentat observații orale.

II – **Analiză juridică**

A – *Cu privire la prima și la a doua întrebare*

12. Prin intermediul primei și al celei de a doua întrebări, care trebuie examinate împreună, instanța de trimitere solicită Curții să se pronunțe cu privire la domeniul de aplicare al articolului 13 din Decizia nr. 1/80 și cu privire la întinderea obligației de standstill pe care acesta o conține. În special, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă o nouă restricție privind accesul la reîntregirea familiei pentru membrii familiei care nu sunt activi din punct de vedere economic ai unui lucrător turc poate intra sub incidența obligației menționate și dacă dreptul derivat la reîntregirea familiei care ar fi fost recunoscut în Hotărârea Dogan [6] membrilor familiei unui lucrător turc care își exercită libertatea de stabilire trebuie de asemenea consacrat în contextul liberei circulații a lucrătorilor turci.

13. În cadrul observațiilor sale scrise, guvernul danez, care pare să împărtășească preocupările instanței de trimitere, a invitat în mod explicit Curtea să revizuiască jurisprudența Dogan (C-138/13, EU:C:2014:2066). Analizând o serie de hotărâri ale Curții privind interpretarea clauzelor de standstill – indiferent dacă este vorba despre articolul 41 alineatul (1) din protocolul adițional sau despre articolul 13 din Decizia nr. 1/80 –, acest guvern a încercat să demonstreze că poziția adoptată de Curte în hotărârea menționată este izolată și nu pare coerentă cu hotărârile sale anterioare. Dreptul la reîntregirea familiei ar fi fost considerat întotdeauna în afara domeniului de aplicare al obligației de standstill, până la Hotărârea Dogan [7]. Guvernul danez susține că Curtea trebuie să abandoneze o astfel de jurisprudență pentru a reveni la esența pur economică a acordului de asociere și a diferitor acte adoptate în temeiul său, astfel cum ar fi fost recunoscută aceasta în Hotărârea Demirkan [8].

14. Înainte de a explica motivul pentru care, în opinia noastră, îndoielile instanței de trimitere și preocuparea guvernului danez se întemeiază pe o interpretare eronată a jurisprudenței Curții, care, în opinia noastră, nu a inclus în dreptul derivat reîntregirea familiei, dorim să revenim asupra obligației de standstill astfel cum este interpretată și definită de Curte.

1. Considerații generale cu privire la obligația de standstill prevăzută la articolul 13 din Decizia nr. 1/80 în jurisprudența Curții

15. Este cert că tatăl domnului Genc desfășura o activitate salariată la momentul în care reclamantul din litigiul principal a depus cererea sa pentru eliberarea unui permis de ședere. Situația tatălui domnului Genc se raportează astfel la libera circulație a lucrătorilor și intră în exclusivitate sub incidența articolului 13 din Decizia nr. 1/80 [9].

16. Curtea a statuat, referitor la articolul menționat, că acesta are efect direct [10] și că trebuie să fie interpretat în lumina contextului în care se inserează ansamblul dispozițiilor din această decizie [11].

6 — C-138/13, EU:C:2014:2066.

7 — C-138/13, EU:C:2014:2066.

8 — C-221/11, EU:C:2013:583.

9 — În legătură cu domeniul de aplicare al articolului 13 din Decizia nr. 1/80 și, respectiv, al articolului 41 alineatul (1) din protocolul adițional, Curtea a statuat în mod repetat că, deși „aceste două dispoziții au o semnificație identică, fiecăreia dintre ele i-a fost atribuit un domeniu bine determinat, astfel încât nu pot fi aplicate împreună” [Hotărârea Dereci și alții (C-256/11, EU:C:2011:734, punctul 81 și jurisprudența citată)].

10 — Hotărârea Savas (C-37/98, EU:C:2000:224, punctul 49 și jurisprudența citată).

11 — Hotărârea Abatay și alții (C-317/01 și C-369/01, EU:C:2003:572, punctul 91).

17. Referitor la context, rezultă dintr-o jurisprudență constantă că obiectul Acordului de asociere CEE-Turcia este promovarea consolidării continue și echilibrate a relațiilor comerciale și economice dintre părțile contractante prin intermediul printre altele al liberei circulații a lucrătorilor [12], care trebuie realizată treptat [13]. În ceea ce privește Decizia nr. 1/80 în special, Curtea a statuat că aceasta urmărește „favorizarea integrării treptate, în statul membru gazdă, a resortisanților turci care îndeplinesc condițiile prevăzute la una dintre dispozițiile acestei decizii și, prin urmare, beneficiază de drepturile pe care aceasta le conferă” [14] și că, „sub rezerva situației speciale a membrilor familiei autorizați să se alăture unui lucrător turc deja prezent în mod legal pe teritoriul unui stat membru, decizia menționată are ca obiect esențial integrarea progresivă a lucrătorilor turci pe teritoriul respectiv prin desfășurarea unei munci legale, în principiu neîntreruptă” [15].

18. Curtea a analizat de asemenea raporturile dintre clauza de standstill prevăzută la articolul 41 alineatul (1) din protocolul adițional și cea prevăzută la articolul 13 din Decizia nr. 1/80. În pofida unui mod de redactare sensibil diferit [16], aceasta a statuat că cele două clauze urmăresc același obiectiv, și anume punerea în aplicare treptată a liberei circulații a lucrătorilor, a dreptului de stabilire sau a liberei prestări a serviciilor prin interdicția impusă autorităților naționale de a introduce noi obstacole în calea libertăților menționate [17]. Prin urmare, aceste două dispoziții au aceeași semnificație [18], aceeași natură [19] și trebuie interpretate în mod convergent [20]. Astfel, nu există un motiv pentru a recunoaște o sferă de aplicare mai restrânsă clauzei de standstill referitoare la libera circulație a lucrătorilor în raport cu clauza echivalentă referitoare la libertatea de stabilire sau la libera prestare a serviciilor [21]. Întrucât considerațiile exprimate de Curte în legătură cu clauza de standstill prevăzută la articolul 41 alineatul (1) din protocolul adițional sunt valabile inclusiv atunci când este vorba despre interpretarea articolului 13 din Decizia nr. 1/80, „întinderea obligației de standstill conținute la acest articol 13 cuprinde în mod similar orice nou obstacol în calea exercitării liberei circulații a lucrătorilor care constă într-o agravare a condițiilor existente la o dată precisă” [22].

19. Odată ce Curtea a consacrat efectul direct al articolului 13 din Decizia nr. 1/80 și a precizat că sfera sa de aplicare trebuia să fie aceeași cu sfera de aplicare a articolului 41 alineatul (1) din protocolul adițional, rămânea să se stabilească semnificația acestuia. Pentru Curte, clauza de standstill „nu operează ca o normă de fond, care face inaplicabil dreptul material pertinent pe care l-ar substitui, ci ca o normă de natură cvasiprocedurală, ce prevede, *ratione temporis*, care sunt dispozițiile din reglementarea unui stat membru potrivit cărora trebuie examinată situația unui resortisant turc care intenționează să exercite” libera circulație a lucrătorilor într-un stat membru [23]. Aceasta cuprinde o obligație la care s-au angajat părțile contractante și care determină pe plan juridic o simplă abținere [24].

12 — Hotărârea Ziebell (C-371/08, EU:C:2011:809, punctul 63).

13 — A se vedea articolul 12 din acordul de asociere. A se vedea de asemenea Hotărârile Savas (C-37/98, EU:C:2000:224, punctul 63), Ziebell (C-371/08, EU:C:2011:809, punctul 65) și Demirkan (C-221/11, EU:C:2013:583, punctul 50).

14 — Hotărârea Derin (C-325/05, EU:C:2007:442, punctul 53 și jurisprudența citată).

15 — Hotărârea Abatay și alții (C-317/01 și C-369/01, EU:C:2003:572, punctul 90).

16 — Hotărârea Abatay și alții (C-317/01 și C-369/01, EU:C:2003:570, punctul 69).

17 — A se vedea Hotărârile Abatay și alții (C-317/01 și C-369/01, EU:C:2003:572, punctul 72), Comisia/Țările de Jos (C-92/07, EU:C:2010:228, punctul 48), Toprak și Oguz (C-300/09 și C-301/09, EU:C:2010:756, punctul 52), precum și Dereci și alții (C-256/11, EU:C:2011:734, punctul 94).

18 — Hotărârile Abatay și alții (C-317/01 și C-369/01, EU:C:2003:572, punctul 70), precum și Dereci și alții (C-256/11, EU:C:2011:734, punctul 81).

19 — Hotărârile Abatay și alții (C-317/01 și C-369/01, EU:C:2003:572, punctul 71), precum și Comisia/Țările de Jos (C-92/07, EU:C:2010:228, punctul 48).

20 — Hotărârile Toprak și Oguz (C-300/09 și C-301/09, EU:C:2010:756, punctul 54), precum și Dereci și alții (C-256/11, EU:C:2011:734, punctul 94).

21 — Hotărârea Abatay și alții (C-317/01 și C-369/01, EU:C:2003:572, punctul 73).

22 — Hotărârea Toprak și Oguz (C-300/09 și C-301/09, EU:C:2010:756, punctul 54).

23 — A se vedea prin analogie Hotărârile Tum și Dari (C-16/05, EU:C:2007:530, punctul 55), precum și Dereci și alții (C-256/11, EU:C:2011:734, punctul 89).

24 — Hotărârile Savas (C-37/98, EU:C:2000:224, punctul 47), Abatay și alții (C-317/01 și C-369/01, EU:C:2003:572, punctul 58), Tum și Dari (C-16/05, EU:C:2007:530, punctul 46), precum și Dereci și alții (C-256/11, EU:C:2011:734, punctul 87).

20. Curtea a amintit de asemenea în mod repetat că clauza de standstill nu este, în sine, o clauză care creează drepturi [25], nici de natură să confere unui resortisant turc un drept de a exercita o activitate salariată sau un drept de ședere care să constituie corolarul acestuia [26], întrucât dreptul de intrare pe teritoriul unui stat membru nu poate fi dedus din reglementarea Uniunii, ci, dimpotrivă, rămâne guvernat de normele de drept național [27]. Curtea a recunoscut astfel că „Decizia nr. 1/80 nu aduce atingere în niciun fel competenței statelor membre de a-i refuza unui resortisant turc dreptul de a intra pe teritoriul lor și de a fi încadrat într-un loc de muncă remunerat” [28]. Aceasta reglementează, în schimb, situația lucrătorilor turci integrați deja în mod legal pe piața muncii din statele membre [29]. Totuși, Curtea a admis că clauza de standstill poate să privească condițiile de intrare și de ședere a resortisanților turci pe teritoriul statelor membre în măsura în care constituie corolarul exercitării unei activități economice [30].

21. Concret, articolul 13 din Decizia nr. 1/80 interzice în mod general introducerea oricărei măsuri interne noi care ar avea ca obiect sau ca efect să facă să depindă exercitarea de către un resortisant turc a liberei circulații a lucrătorilor pe teritoriul național de îndeplinirea unor condiții mai restrictive decât cele aplicabile la data la care Decizia nr. 1/80 a intrat în vigoare în statul membru în cauză [31]. Aceeași dispoziție se opune de asemenea introducerii în reglementarea statelor membre, începând cu data intrării în vigoare în statul membru în cauză a Deciziei nr. 1/80, a oricăror noi restricții privind exercitarea liberei circulații a lucrătorilor, inclusiv cele care privesc condițiile de fond și/sau de procedură în materie de primă admisie pe teritoriul acestui stat membru a resortisanților turci care intenționează să exercite pe teritoriul respectiv această libertate [32].

22. În acest stadiu al analizei, constatăm că Curtea nu a exclus că pot face parte din domeniul de aplicare al obligației de standstill, prin ricoșeu, condițiile de intrare și de ședere a membrilor familiei resortisanților turci activi din punct de vedere economic care nu beneficiază de drepturi în temeiul Deciziei nr. 1/80, cu condiția dovedirii unei legături între exercitarea activității economice a acestora din urmă și intrarea sau șederea menționată. Or, tocmai această legătură a fost confirmată în Hotărârea Dogan [33].

2. Dimensiunea socială a Deciziei nr. 1/80, „dimensiunea economică” a reîntregirii familiei și obligația de standstill

23. Tematica reîntregirii familiei nu este astfel ignorată de jurisprudența Curții pronunțată cu privire la clauzele de standstill în contextul asocierii dintre Comunitatea Economică Europeană și Turcia (denumită în continuare „asocierea CEE-Turcia”). Ținând seama de legătura substanțială care există între exercitarea unei activități economice și drepturile ai căror titulari sunt resortisanții turci care exercită activitatea respectivă pe teritoriul unui stat membru, Curtea a statuat că „reîntregirea familiei nu constituie un drept pentru membrii familiei lucrătorului migrant turc, ci, dimpotrivă, depinde de o decizie a autorităților naționale adoptată numai pe baza dreptului statului membru în cauză, cu

25 — Hotărârea Demirkan (C-221/11, EU:C:2013:583, punctul 58).

26 — A se vedea prin analogie Hotărârile Savas (C-37/98, EU:C:2000:224, punctul 64), precum și Abatay și alții (C-317/01 și C-369/01, EU:C:2003:572, punctul 62).

27 — A se vedea prin analogie Hotărârea Tum și Dari (C-16/05, EU:C:2007:530, punctul 54).

28 — Hotărârea Unal (C-187/10, EU:C:2011:623, punctul 41 și jurisprudența citată).

29 — A se vedea Hotărârea Savas (C-37/98, EU:C:2000:224, punctul 58 și jurisprudența citată).

30 — A se vedea prin analogie Hotărârea Demirkan (C-221/11, EU:C:2013:583, punctul 55).

31 — A se vedea Hotărârea Demir (C-225/12, EU:C:2013:725, punctul 33 și jurisprudența citată). Pentru o concluzie similară desprinsă de Curte în raport cu clauza de standstill prevăzută la articolul 41 alineatul (1) din protocolul adițional, a se vedea Hotărârile Savas (C-37/98, EU:C:2000:224, punctul 69), Abatay și alții (C-317/01 și C-369/01, EU:C:2003:572, punctul 66), Soysal și Savatli (C-228/06, EU:C:2009:101, punctul 47), precum și Demirkan (C-221/11, EU:C:2013:583, punctul 39). În sfârșit, din motive de exhaustivitate, adăugăm că existența unei noi restricții se apreciază fie prin raportare la data intrării în vigoare a Deciziei nr. 1/80 în statul membru interesat, fie prin raportare la legislația mai favorabilă adoptată ulterior intrării în vigoare menționate: a se vedea Hotărârile Toprak și Oguz (C-300/09 și C-301/09, EU:C:2010:756, punctele 49 și 56), precum și Dereci și alții (C-256/11, EU:C:2011:734, punctul 94).

32 — A se vedea Hotărârea Demir (C-225/12, EU:C:2013:725, punctul 34 și jurisprudența citată).

33 — C-138/13, EU:C:2014:2066.

obligația respectării drepturilor fundamentale”[34]. În consecință, Decizia nr. 1/80 a adăugat în mod clar asocierii CEE-Turcia o dimensiune socială[35]. Articolul 13 din Decizia nr. 1/80 face de altfel parte dintre „dispozițiile sociale” ale deciziei menționate care, potrivit Curții, dovedesc faptul că libera circulație a lucrătorilor, care trebuia să se realizeze treptat, a atins o „etapă suplimentară”[36]. Interpretând dispozițiile „sociale” ale Deciziei nr. 1/80, Curtea a recunoscut că reîntregirea familiei de care beneficiază lucrătorii turci încadrați pe piața muncii din statele membre contribuie atât la îmbunătățirea calității șederii lor, cât și la integrarea lor în aceste state și, astfel, favorizează coeziunea economică și socială a societății respective[37]. Totuși, această reîntregire a familiei nu este necondiționată, iar afirmația Curții trebuie să fie replasată în contextul Hotărârii Dülger[38]. Or, în această cauză, Curtea s-a pronunțat cu privire la articolul 7 alineatul (1) din Decizia nr. 1/80, care enumeră drepturile membrilor familiei unui lucrător turc încadrat pe piața legală a muncii *cărora li s-a permis să i se alăture*. Deși, într-un alt context, Curtea a statuat că Decizia nr. 1/80 nu condiționează de exercitarea unei activități salariate accesul pe teritoriul unui stat membru în scopul reîntregirii familiei al membrilor familiei unui un lucrător turc aflat deja în mod legal pe teritoriul acestui stat[39], Curtea a precizat, în ceea ce privește în special articolul 13 din decizia menționată, că aceasta din urmă se referă la „lucrătorii și la membrii familiei lor care se găsesc pe teritoriul propriu în situație legală de ședere și de acces pe piața muncii”[40].

24. Or, amintim în această etapă a analizei că reclamantul din litigiul principal nu se află încă pe teritoriul danez, ci solicită să se alăture tatălui său. Situația acestuia nu intră sub incidența articolului 7 alineatul (1) din Decizia nr. 1/80 și, în consecință, el însuși nu poate invoca articolul 13 din decizia menționată.

25. Hotărârea Dogan[41], a cărei revizuire este solicitată de guvernul danez pentru că ar constitui o ruptură în raport cu jurisprudența anterioară a Curții, se înscrie în linia acesteia din urmă. Hotărârea menționată nu a recunoscut un drept la reîntregirea familiei autonom pentru membrii familiei lucrătorilor turci, după cum nu a recunoscut nici soției lucrătorului respectiv, care nu era încă intrată pe teritoriul statului membru unde acesta își exercită libertatea economică, dreptul de a invoca articolul 13 din Decizia nr. 1/80. În această hotărâre, Curtea a recunoscut, după cum de altfel i-am propus, că articolul menționat putea fi invocat numai de resortisantul turc activ din punct de vedere economic stabilit pe teritoriul unui stat membru și, prin urmare, singurul beneficiar al drepturilor consacrate prin textele care reglementează Acordul de asociere CEE-Turcia[42]. În plus, nu este deosebit de nou faptul că Curtea a admis, tot în Hotărârea Dogan[43], că clauza de standstill putea fi invocată împotriva unei legislații naționale care reglementează condițiile de intrare pe teritoriul statului membru interesat în scopul reîntregirii familiei soțului unui cetățean stabilit în acest stat membru. Astfel, Curtea admisese deja posibilitatea unei asemenea invocări în Hotărârea Toprak și Oguz[44].

26. În ceea ce privește întoarcerea dorită de guvernul danez la jurisprudența Demirkan[45], trebuie să se constate că acest precedent nu este relevant pentru prezenta cauză. În cauza respectivă era vorba despre o fiică vitregă, cetățean turc, care dorea să se alăture tatălui său vitreg, cetățean și rezident german, în Germania, și despre problema dacă se putea considera că aceasta putea să invoce

34 — Hotărârea Derin (C-325/05, EU:C:2007:442, punctul 64).

35 — A se vedea în special Hotărârea Pehlivan (C-484/07, EU:C:2011:395, punctul 45).

36 — Hotărârile Abatay și alții (C-317/01 și C-369/01, EU:C:2003:572, punctul 77), precum și Dülger (C-451/11, EU:C:2012:504, punctul 48).

37 — A se vedea Hotărârile Dülger (C-451/11, EU:C:2012:504, punctul 42) și Dogan (C-138/13, EU:C:2014:2066, punctul 34).

38 — C-451/11, EU:C:2012:504.

39 — A se vedea Hotărârea Abatay și alții (C-317/01 și C-369/01, EU:C:2003:572, punctul 82).

40 — Hotărârea Abatay și alții (C-317/01 și C-369/01, EU:C:2003:572, punctul 84).

41 — C-138/13, EU:C:2014:2066.

42 — A se vedea punctul 32 din Hotărârea Dogan (C-138/13, EU:C:2014:2066) și punctul 20 și următoarele din Concluziile noastre prezentate în această cauză (C-138/13, EU:C:2014:287).

43 — C-138/13, EU:C:2014:2066.

44 — C-300/09 și C-301/09, EU:C:2010:756.

45 — C-221/11, EU:C:2013:583.

articolul 41 alineatul (1) din protocolul adițional în măsura în care, odată ajunsă pe teritoriul german, ea nu ar fi fost prestatară, ci beneficiară de servicii. În această cauză, contrar prezentei trimiteri preliminare, nu ne aflam în prezența unui lucrător turc deja stabilit pe teritoriul unui stat membru și care exercită deja o libertate economică pe teritoriul respectiv.

27. Prin urmare, în pofida caracterului „social” al dispozițiilor Deciziei nr. 1/80, Curtea nu a mers, în jurisprudența sa, până la deconectarea totală a exercitării unei libertăți economice de dreptul la reîntregirea familiei. Astfel, după cum am avut deja ocazia să constatăm, numai în măsura în care reglementarea privind reîntregirea familiei afectează situația unor lucrători turci trebuie să se considere că un astfel de regim intră în domeniul de aplicare al articolului 13 din Decizia nr. 1/80 [46].

28. Or, în lumina celor statuate de Curte în Hotărârea Dogan [47], decizia unui resortisant turc de a se stabili într-un stat membru al Uniunii Europene pentru a exercita în acest stat o activitate economică în mod stabil poate fi influențată negativ în cazul în care legislația acestui stat membru face dificilă sau imposibilă reîntregirea familiei, astfel încât resortisantul menționat poate, după caz, să se vadă obligat să aleagă între activitatea sa în statul membru în cauză și viața sa de familie în Turcia.

29. Având în vedere toate considerațiile precedente, este necesar să se concluzioneze că o legislație precum cea în discuție în litigiul principal, care face în mod cert mai dificilă reunirea unui lucrător salariat turc, stabilit în mod legal pe teritoriul unui stat membru, cu copiii săi minori, prin înăsprirea condițiilor privind prima admitere a acestora pe teritoriul statului membru interesat față de cele aplicabile la momentul intrării în vigoare a Deciziei nr. 1/80 [48], constituie o nouă restricție privind exercitarea liberei circulații a lucrătorilor turci în sensul articolului 13 din decizia menționată.

B – *Cu privire la a treia și la a patra întrebare*

30. Prin intermediul celei de a treia și al celei de a patra întrebări, pe care le vom examina de asemenea împreună, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă o nouă restricție în sensul articolului 13 din Decizia nr. 1/80 poate fi justificată și, în cazul în care situația se prezintă astfel, instanța menționată ridică problema condițiilor în care trebuie apreciat caracterul proporțional. Deși această sarcină este, în principiu, acordată instanțelor naționale, instanța de trimitere solicită în mod expres Curții să se pronunțe în legătură cu testul de proporționalitate referitor la articolul 9 alineatul 13 din Legea privind străinii. Totuși, înainte de a lua poziție cu privire la acest aspect, trebuie mai întâi să se stabilească dacă ne aflăm în prezența unui motiv imperativ de interes general care poate justifica noua restricție.

1. Cu privire la promovarea unei integrări reușite ca motiv imperativ de interes general

31. Curtea a statuat deja că o restricție care are „ca obiect sau ca efect să facă să depindă exercitarea de către un resortisant turc a liberei circulații a lucrătorilor pe teritoriul național de îndeplinirea unor condiții mai restrictive decât cele aplicabile la data intrării în vigoare a Deciziei nr. 1/80 este interzisă, cu excepția cazului în care intră în domeniul de aplicare al limitărilor prevăzute la articolul 14 din această decizie sau este justificată de un motiv imperativ de interes general, este de natură să garanteze realizarea obiectivului legitim urmărit și nu depășește ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivului respectiv” [49]. În temeiul convergenței de interpretare care prevalează între clauzele de

46 — A se vedea punctul 23 și jurisprudența citată din Concluziile noastre prezentate în cauza Dogan (C-138/13, EU:C:2014:287).

47 — A se vedea prin analogie Hotărârea Dogan (C-138/13, EU:C:2014:2066, punctul 35).

48 — A se vedea punctul 2.6 din cererea de decizie preliminară. Deși contestă că articolul 13 din Decizia nr. 1/80 poate fi aplicat la acest tip de legislație, guvernul danez recunoaște, în schimb, că articolul 9 alineatul 13 din Legea privind străinii, introdus în anul 2004, constituie o înăsprire a legislației sale anterioare și, în consecință, o nouă restricție.

49 — Hotărârea Demir (C-225/12, EU:C:2013:725, punctul 40).

standstill, Curtea a confirmat această abordare în Hotărârea Dogan [50] referitor la noile restricții în sensul articolului 41 alineatul (1) din protocolul adițional. Astfel, Curtea a admis în mod expres că o nouă restricție poate fi justificată nu numai prin motivele menționate la articolul 14 din Decizia nr. 1/80, și anume ordinea publică, siguranța publică și sănătatea publică, ci și prin motive de interes general ce reprezintă justificări pentru obstacole bine cunoscute în jurisprudența Curții referitoare la libertățile fundamentale. Deși în Hotărârea Demir [51] Curtea a recunoscut că obiectivul de prevenire a intrării și a șederii ilegale constituie un motiv imperativ de interes general, ea a lăsat deschisă problema referitoare la prevenirea căsătoriilor forțate și la promovarea integrării în Hotărârea Dogan [52].

32. Or, în prezenta cauză, guvernul danez susține că trebuie să se considere că articolul 9 alineatul 13 din Legea privind străinii este justificat de un motiv imperativ de interes general, și anume garantarea unei integrări reușite.

33. Curtea nu este foarte exigentă atunci când este vorba despre consacrarea unui motiv imperativ de interes general [53]. Reținem că, în Hotărârea Demir [54], Curtea s-a limitat la o constatare care nu a fost precedată de o demonstrație. Și, astfel cum am arătat mai sus, Curtea nici măcar nu a luat poziție cu privire la acest aspect în Hotărârea Dogan [55].

34. Tindem să considerăm că, dacă Curtea acționează în acest mod, o face și pentru a recunoaște marja de manevră de care statele beneficiază în materie. Ca urmare a acestor considerații, am avea de asemenea tendința să acceptăm că, în sine, promovarea unei integrări reușite poate constitui un motiv imperativ de interes general, iar aceasta cu atât mai mult cu cât nodul gordian al prezentei cauze constă mai mult în caracterul adecvat, necesar și proporțional al noii restricții decât în motivul pentru justificarea acesteia din urmă.

35. În orice scop util, ne vom limita, așadar, să arătăm că preocupările referitoare la integrare nu sunt necunoscute în dreptul Uniunii [56] și că acestea nu par să fie, în sine, contrare obiectivului urmărit de asocierea CEE-Turcia. În consecință, motivul imperativ de interes general invocat de guvernul danez pare, la prima vedere, admisibil.

50 — A se vedea punctul 41 din Concluziile noastre prezentate în cauza Dogan (C-138/13, EU:C:2014:287) și punctul 37 din Hotărârea Dogan (C-138/13, EU:C:2014:2066).

51 — Hotărârea Demir (C-225/12, EU:C:2013:725, punctul 41).

52 — A se vedea punctul 38 din Hotărârea Dogan (C-138/13, EU:C:2014:2066).

53 — O anumită lipsă de rigoare i-a putut fi reproșată în această privință, a se vedea Hatzopoulos, V., „Exigences essentielles, impératives ou impérieuses: une théorie, des théories ou pas de théorie du tout?”, în *Revue trimestrielle de droit européen*, 1998, p. 191; Martin, D., „Discriminations, entraves et raisons impérieuses dans le traité CE: trois concepts en quête d'identité”, în *Cahiers de droit européen*, 1998, p. 261 și p. 561; Barnard, C., „Derogations, justifications and the four freedoms: is state interest really protected?” în *The outer limits of European Union law*, Hart Publishing, 2009, p. 273.

54 — C-225/12, EU:C:2013:725.

55 — C-138/13, EU:C:2014:2066. Pentru o listă neexhaustivă a motivelor imperative de interes general, a se vedea în special considerentul (40) al Directivei 2006/123/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind serviciile în cadrul pieței interne (JO L 376, p. 36, Ediție specială, 13/vol. 58, p. 50).

56 — A se vedea în special articolul 79 alineatul (4) TFUE. Promovarea unei integrări reușite ar putea fi de asemenea apropiată de obiectivul privind coeziunea economică și socială menționat nu numai la articolul 4 alineatul (2) litera (c) și la articolul 174 primul paragraf TFUE, ci și în considerentele (4) și (15) ale Directivei 2003/86/CE a Consiliului din 22 septembrie 2003 privind dreptul la reîntregirea familiei (JO L 251, p. 12, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 164). Arătăm de asemenea că avocatul general Kokott a admis, într-un alt context, că o legislație care vizează integrarea persoanelor care beneficiază de reîntregirea familiei urmărește obiective legitime [a se vedea punctele 33 și 34 din Concluziile avocatului general Kokott prezentate în cauza K și A (C-153/14, EU:C:2015:186)].

2. Articolul 9 alineatul 13 din Legea privind străinii este adecvat pentru a garanta realizarea obiectivului urmărit și nu depășește ceea ce este necesar pentru a-l atinge?

a) Determinarea întinderii testului de proporționalitate

36. Cu titlu introductiv, trebuie să se răspundă instanței de trimitere care solicită să se stabilească dacă testul de proporționalitate care trebuie efectuat pentru a determina în ce măsură o nouă restricție în sensul articolului 13 din Decizia nr. 1/80 este admisibilă trebuie să fie similar cu cel care poate fi efectuat în cadrul verificării respectării articolului 8 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950.

37. Cu privire la acest aspect, apreciem că este logic să confirmăm faptul că testul care trebuie aplicat este cel care prevalează în cazul atingerii aduse uneia dintre libertățile economice consacrate prin tratat. Acest lucru rezultă în mod clar din însuși modul de redactare a testului menționat, astfel cum a fost formulat de Curte în Hotărârile sale Demir [57] și Dogan [58]. Acest lucru se explică de asemenea prin faptul că Curtea a ales în mod vădit și voluntar să nu își fundamenteze raționamentul, în special în Hotărârea Dogan (C-138/13, EU:C:2014:2066), pe terenul drepturilor fundamentale, ci, dimpotrivă, pe cel al libertăților economice, cum sunt cele de care beneficiază resortisanții turci în condițiile stabilite prin dispozițiile care reglementează asocierea CEE-Turcia și pentru care reîntregirea familiei este numai un „corolar” sau o „prelungire” [59].

38. Repetăm [60], a considera că articolul 9 alineatul 13 din Legea privind străinii constituie o nouă restricție în sensul articolului 13 din Decizia nr. 1/80 nu înseamnă că se aduce o atingere directă dreptului la reîntregirea familiei tatălui reclamantului din litigiul principal. În schimb, aceasta înseamnă că posibilitatea care îi este acordată de a exercita pe teritoriul unui stat membru al Uniunii o activitate salariată și de a menține această activitate poate fi afectată de faptul că fiul său minor, care îi este încredințat, nu va putea sau va putea mult mai greu să i se alăture. La fel cum analiza referitoare la existența unei noi restricții a fost efectuată prin prisma libertății de circulație a lucrătorului turc care este tatăl reclamantului din litigiul principal, posibila justificare a restricției menționate va trebui examinată în aceleași condiții în care sunt examinate obstacolele în calea acestei libertăți de circulație.

39. Considerăm că, în cadrul interpretării articolului 13 din Decizia nr. 1/80, a transpune testul pe care Curtea îl aplică în prezența unui obstacol nu depășește ceea ce este necesar în asimilarea dintre drepturile recunoscute lucrătorilor turci și cele recunoscute cetățenilor Uniunii, dat fiind că, în orice caz, părțile la acordul de asociere au convenit să se inspire din dispozițiile tratatului referitoare la libera circulație a lucrătorilor [61] și că Curtea a statuat că principiile recunoscute în cadrul dispozițiilor menționate trebuie transpuse, în măsura în care este posibil, resortisanților turci care beneficiază de drepturile recunoscute prin Decizia nr. 1/80 [62].

40. Acestea fiind precizate, să trecem acum la examinarea articolului 9 alineatul 13 din Legea privind străinii.

57 — C-225/12, EU:C:2013:725.

58 — C-138/13, EU:C:2014:2066.

59 — Gazin, F., „Regroupement familial dans le cadre de l’accord d’association UE-Turquie”, în *Europe*, octombrie 2014, comentariul 394.

60 — A se vedea punctul 27 din prezentele concluzii.

61 — A se vedea articolul 12 din acordul de asociere.

62 — A se vedea de exemplu Hotărârile Nazli (C-340/97, EU:C:2000:77, punctul 55 și jurisprudența citată), precum și Ziebell (C-371/08, EU:C:2011:809, punctele 58, 66 și 68).

b) Aplicarea în cauză

41. Potrivit afirmațiilor instanței de trimitere și observațiilor guvernului danez, articolul 9 alineatul 13 din Legea privind străinii impune copilului minor care formulează o cerere privind acordarea unui permis de ședere pentru a se alătura unuia dintre părinții săi care este deja stabilit pe teritoriul danez să aibă sau să poată avea suficiente legături cu Danemarca pentru a fi posibilă o integrare reușită. Această condiție, impusă copiilor cu vârsta de peste 6 ani [63], este necesară numai în ceea ce privește cererile formulate la cel puțin doi ani după ce părintele rezident în Danemarca a primit permisul de ședere definitiv și în cazul în care copilul locuiește în țara sa de origine împreună cu celălalt părinte. Potrivit termenilor utilizați de legiuitorul danez, obiectivul unei astfel de cerințe este de a împiedica faptul ca părinții să aleagă să lase copilul în țara de origine, astfel încât acesta să primească în țara respectivă o educație în conformitate cu cultura acelei țări și să nu fie influențat de normele și de valorile daneze.

42. Atât din observațiile explicative ale proiectului Legii privind străinii, cât și din notele referitoare la practică, reproduse parțial în dosar, reiese că, pentru a determina dacă solicitantul are o legătură suficientă cu Danemarca, aprecierea care trebuie efectuată de autoritățile daneze competente este o apreciere discreționară, care ține seama de o pluralitate de criterii pentru a stabili un fel de diagnostic și/sau de pronostic cu privire la șansele de integrare ale solicitantului.

43. În acest scop, va trebui să se ia în considerare ansamblul informațiilor disponibile cu privire la durata și la caracterul perioadelor de ședere a copilului în Danemarca și în țara sa de origine, cu privire la mediul în care acesta a petrecut cea mai mare parte a copilăriei sale, cu privire la locul școlarizării [64] sale și la limbile pe care le stăpânește. Autoritățile daneze trebuie să determine de asemenea dacă gradul de asimilare a valorilor și a normelor daneze este suficient pentru a exista sau pentru a putea exista o legătură suficientă cu societatea daneză. Se ia în considerare de asemenea gradul de integrare și caracterul strâns al legăturii cu societatea menționată a părintelui deja prezent în Danemarca, precum și natura reală a relațiilor sale cu solicitantul [65].

44. Autoritățile daneze sunt private de puterea lor de apreciere într-o serie de cazuri excepționale, pentru care demonstrarea unei legături suficiente cu Danemarca pentru a permite o integrare reușită în această țară nu este necesară. Permisul de ședere este, în principiu, acordat copilului, chiar dacă cererea este prezentată la mai mult de doi ani după ce părintele deja prezent în acest stat membru și-a primit permisul de ședere, în cazurile următoare, și anume dacă copilul respectiv, părintele rezident în statul de origine sau părintele rezident în Danemarca este bolnav sau are un handicap sever, dacă părintele rezident în Danemarca nu cunoștea până la acel moment locul exact de reședință al copilului său, dacă părintele rezident în Danemarca îndeplinește în prezent condițiile privind obligațiile de întreținere sau de domiciliu, dacă părintele rezident în Danemarca nu poate, în orice caz, să locuiască în țara de origine și de reședință a copilului său sau dacă refuzul reîntregirii este contrar angajamentelor internaționale ale Danemarcei sau interesului superior al copilului în sensul Convenției de la New York privind drepturile copilului, semnată la 20 noiembrie 1989 și ratificată de toate statele membre.

63 — În urma modificării legislative intervenite în anul 2012.

64 — Cu toate acestea, dintr-o notă care descrie practica referitoare la articolul 9 alineatul 13 din Legea privind străinii, reprodusă parțial în cererea de decizie preliminară, reiese că o ședere sau o școlarizare în Danemarca cu o durată mai mică de un an nu va fi luată în considerare.

65 — Faptul că părintelui deja prezent în Danemarca îi este încredințat copilul nu este totuși determinant. S-ar părea de asemenea că, în practică, nu este important dacă copiii care s-au alăturat deja părintelui lor prezent pe teritoriul danez au reușit sau nu au reușit să se integreze.

45. În schimb, cererea va trebui refuzată în cazul în care autoritățile constată că părintele rezident în Danemarca s-a abținut în mod intenționat să aducă copilul pentru ca acesta să primească o educație conformă cu cultura țării de origine. Se va lua atunci în considerare vârsta solicitantului, dat fiind că posibilitatea de a solicita reîntregirea familiei este deschisă până la împlinirea vârstei de 15 ani de către solicitantul respectiv.

46. Astfel prezentată, *ratio legis* a articolului 9 alineatul 13 din Legea privind străinii pare adecvată, întrucât autoritățile daneze, deși efectuează o interpretare discreționară a fiecărui caz, trebuie să ia în considerare o pluralitate de criterii. În plus, în anumite cazuri nu se impune să se demonstreze realitatea sau posibilitatea unei legături suficiente cu societatea daneză.

47. Guvernul danez susține că această lipsă a caracterului automat în ceea ce privește cerința unei legături suficiente este suficientă pentru a considera legislația în discuție proporțională, în conformitate cu cele stabilite de Curte în Hotărârea Dogan [66]. Deși este adevărat că în această hotărâre Curtea a statuat că o dispoziție care prevede că lipsa dovezii privind dobândirea unor cunoștințe lingvistice suficiente atrage automat respingerea cererii de reîntregire a familiei, fără a se ține seama de circumstanțele speciale ale fiecărui caz, depășește ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivului urmărit [67], nu se poate deduce de aici că o măsură care prevede o astfel de examinare a circumstanțelor menționate trece, numai cu această condiție, testul proporționalității [68].

48. Întrucât raționamentul privind caracterul proporțional al articolului 9 alineatul 13 din Legea privind străinii trebuie aprofundat, este necesar să se analizeze caracterul sistemic al acestuia. Or, este clar că atât din text, cât și din practica națională rezultă că acest articol se întemeiază pe o prezumție fundamentală și, în opinia noastră, dificil refragabilă de incompatibilitate a culturilor. Copilul născut și crescut într-un stat terț, aproape prin natură, nu ar mai fi integrabil. Observăm de asemenea că solicitanților li se pretinde să demonstreze un anumit grad de asimilare a normelor și a valorilor daneze, care nu sunt definite nicăieri. Or, presupunând că Legea privind străinii se aplică resortisanților americani, de exemplu, autoritățile daneze ar judeca cu aceeași severitate o cerere „tardivă” de reîntregire? Ar reproșa acestea cu aceeași fermitate faptul că copilul a fost menținut în mod intenționat cât mai mult timp cu putință în cultura sa de origine, reducând astfel la zero toate șansele sale de integrare?

49. Mărturisim astfel că nu suntem convinși de corespondența stabilită între o ședere prelungită într-un stat terț și o integrare imposibilă. Nu trebuie să se piardă din vedere faptul că situația economică a acestora familii explică adesea lipsa unor șederi mai frecvente în Europa și că nu este vorba în acest caz numai despre o ipotetică alegere culturală preferențială, ci și, și poate mai ales, de o reală constrângere economică.

50. Nu suntem convinși nici de distincția făcută, în regimurile cererilor privind acordarea unui permis de ședere, între cererile formulate în cei doi ani care urmează acordării unui permis de ședere părintelui rezident în Danemarca – acceptate în mod automat – și cele formulate după acest termen de doi ani. Considerăm că expirarea acestui termen nu are legătură cu perspectivele de integrare viitoare, cu atât mai mult cu cât este vorba aici despre copii minori. Considerăm că în acest caz este vorba despre o anumită lipsă de coerență între măsura națională și obiectivul pretins urmărit.

66 — C-138/13, EU:C:2014:2066.

67 — A se vedea Hotărârea Dogan (C-138/13, EU:C:2014:2066, punctul 38).

68 — Este de asemenea interesant de observat că reprezentantul domnului Genc a afirmat, în ședință, că nu ar fi fost acordată nicio dispensă privind demonstrarea unei legături suficiente cu societatea daneză și că, în practică, toate cererile întemeiate pe articolul 9 alineatul 13 din Legea privind străinii ar fi fost respinse.

51. Astfel, să ne imaginăm că domnul Genc și-a obținut permisul de ședere pe durată nedeterminată când fiul său avea 7 ani și jumătate. Să ne imaginăm că acest fiu nu a locuit niciodată în Danemarca, și-a petrecut întreaga copilărie în Turcia și vorbește numai limba turcă, astfel cum pare să fie cazul în cauza principală. Să ne imaginăm că acest copil a depus cererea la vârsta de 10 ani. Cele 6 luni suplimentare [69] petrecute în Turcia sunt de natură să modifice sub acest aspect șansele de integrare a copilului în societatea daneză, astfel încât acesta trebuie să ateste de acum faptul că are o legătură suficientă, în timp ce, până la 9 ani și jumătate, permisul de ședere i-ar fi fost acordat probabil fără să se poată spune că a avut o legătură mai strânsă cu Danemarca?

52. Dacă articolul 9 alineatul 13 din Legea privind străinii vizează mai degrabă combaterea situațiilor de reîntregire tardivă, atunci considerăm că stabilirea unui criteriu de vârstă ar fi mai adecvată, chiar dacă nu suficientă.

53. În sfârșit, deși, astfel cum am arătat mai sus, autoritățile daneze sunt chemate să stabilească un „diagnostic” cu privire la gradul de asimilare a copilului, observăm că acest diagnostic nu este însoțit de nicio măsură „terapeutică”, dacă am urma metafora medicală. În loc să opună un refuz întemeiat pe o predicție pesimistă de neintegrare, poate s-ar putea imagina acordarea unui permis de ședere pentru o perioadă determinată, a cărui reînnoire ar fi condiționată de urmarea de către copil a unor cursuri de limbă daneză sau de educație civică daneză.

54. Desigur, aprecierea autorităților daneze la momentul deciziei privind acordarea unui permis de ședere în temeiul articolului 9 alineatul 13 din Legea privind străinii este ghidată de o multitudine de criterii. Acestea din urmă sunt însă în același timp prea numeroase și insuficient de precise pentru a fi previzibile și pentru a preveni o practică administrativă de refuz sistematic. Reiterăm că, în opinia noastră, este absolut problematic, de exemplu, faptul că normele și valorile daneze nu sunt detaliate. Criteriile menționate pe care se întemeiază aprecierea autorităților daneze sunt cuprinse în observațiile explicative, însă, pentru cele mai multe dintre acestea, se precizează că, luate în considerare în mod izolat, nu sunt determinante [70], astfel încât ne putem întreba dacă acestea nu sunt cumulative, caz în care nivelul de exigență ar fi foarte ridicat. În plus și după cum am arătat, utilizarea acestor criterii nu este neapărat pe deplin coerentă cu obiectivul urmărit, întrucât nu s-a demonstrat cu adevărat în ce măsură neîndeplinirea acestor criterii constituie un obstacol serios și insurmontabil în calea integrării reușite a copilului minor.

55. Pentru toate aceste motive, invităm Curtea să declare că noua restricție constituită de articolul 9 alineatul 13 din Legea privind străinii depășește ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivului unei integrări reușite. Prin urmare, trebuie să se constate că articolul 13 din Decizia nr. 1/80 se opune unei dispoziții, introduse după intrarea în vigoare a deciziei menționate, care le impune copiilor minori ce solicită să se alăture părintelui lor de naționalitate turcă ce desfășoară o activitate salariată în Danemarca, după trecerea unui termen de doi ani de la data primirii de către părintele menționat a permisului său de ședere, să demonstreze că au sau pot avea o legătură suficientă cu acest stat membru.

III – **Concluzie**

56. Având în vedere considerațiile care precedă, sugerăm Curții să răspundă la întrebările adresate de Østre Landsret (Curtea de Apel Regională din Est) după cum urmează:

„1) O legislație precum cea în discuție în litigiul principal, care face în mod cert mai dificilă reunirea unui lucrător salariat turc, stabilit în mod legal pe teritoriul unui stat membru, cu copiii săi minori, prin înăsprirea condițiilor privind prima admitere a acestora pe teritoriul statului membru

69 — În raport cu data până la care acesta putea să depună o cerere fără a i se solicita dovada unei legături suficiente.

70 — Aceasta este, în orice caz, concluzia ce rezultă din nota din 2007 care descrie practica.

interesat față de cele aplicabile la momentul intrării în vigoare a Deciziei nr. 1/80 din 19 septembrie 1980 privind dezvoltarea asocierii, adoptată de Consiliul de asociere înființat prin Acordul de instituire a unei asocieri între Comunitatea Economică Europeană și Turcia, care a fost semnat la 12 septembrie 1963 la Ankara de Republica Turcia, pe de o parte, precum și de statele membre ale CEE și de Comunitate, pe de altă parte, și care a fost încheiat, aprobat și confirmat în numele acesteia din urmă prin Decizia 64/732/CEE a Consiliului din 23 decembrie 1963, constituie o nouă restricție privind exercitarea liberei circulații a lucrătorilor turci în sensul articolului 13 din decizia menționată.

2) Articolul 13 din Decizia nr. 1/80 se opune unei dispoziții, introduse după intrarea în vigoare a deciziei menționate, care le impune copiilor minori ce solicită să se alăture părintelui lor de naționalitate turcă ce desfășoară o activitate salariată în Danemarca, după trecerea unui termen de doi ani de la data primirii de către părintele menționat a permisului său de ședere, să demonstreze că au sau pot avea o legătură suficientă cu acest stat membru.”